

РАДЯНСЬКІ РЕПУБЛИКИ В 1923 РОЦІ.

(Огляд написаний спеціально для "Укр. Роб. Вістей".)

XIX.

ПАВЛО ГРИГОРІЄВИЧ ТИЧІНА.

Гукнем-же в світ про наш брата! Шоб од планети до зорі... П. Тичина.

Якщо Сосюра ніхто на Україні не дорівняє в оспівуванні воєнних подій, то Тичина ніхто з сучасних українських поетів не дорівняє в його широчинному розмахі оспівування і подій і природи.

Щоб рідного, близького між Сосурою і Тичиною там, де вони оспівують революційну боротьбу. Тільки Сосюра сам активний учасник боротьби і тому в тім, що він оспівує є частина його власного "я".

Писав чогось про смерть. Невже знав що нічого Равногий стріляв блиск воку... И ми знов на бій підем за Владу Робітнику.

О, не забути мені червону ту зиму. І де ми не пройшлим нас радо зустрічали, Дівчата нам стрічки червоної привинавали, І хлопці радо йшли обронею до лав.

Так оспівує Сосюра "Червону Зиму", яку йому ніколи не забути, бо з нею зв'язане саме Сосурове "я".

В Тичині також є зима боротьби: Як увів же він з коня Та й на бійний сніг... Це-ж як руку притуляв К серцю і в свому, Рабши ще він рад побачить Откаку зиму.

Але в тій зимі Тичина — третя особа. Він співає. І не дивлячись на це, Тичина більш зрозумілий, доступний масам чим Сосюра. Як я згадував в попереднім розділі, що у теперішніх молодих пролетарських письменників є дуже великий вибір нових слів. Ї вони й в Тичині, але вони у него більш зрозумілі, ніж уміє ними володіти мистецтва.

Не дивися так привітно, Облудневоїтно, Або Не мийте мене шовково, Нено-соколково.

Колі я це був в Берліні, там в гуртку робітників читали "Червоний Шлях", що тільки написав з Харкова. Щодня з товаришів, що тільки прочитав Тичини "Три сини", сказав: "Бі-богу, Тичині ніхто не дорівняє: Ось його "Три сини"! По-ж то здається — "Три сини"? Тільки "три" — а у них ціла Україна. Авже-ж. Мати — це Україна, а "Три сини" — це її діти, тобто ціле населення України, поділене на бідних, багатих і... бандитів ("Три сини" поміщені в "Голосі Праці" за серпень 1923

р. — Редакція "У.Р.В.") Я додам до цього — "Три сини" це явраз сучасна Україна, якої третій син — бандит, "лежить готовий", а два його брати — куркуль і незаможник — це гризуться.

Кожний з нас, коли начитається гарних творів, то все старається уявити собі їх автора. Розуміється, малює його собі після його творів. Перечитавши дещо з творів Тичини ще закордоном, а головню перечитавши дещо з рецензій в газетах й журналах на його твори, я стараюсь уявити собі Тичину. Уявляючи собі Тичину, я рукописав ще старим часом, коли поезія і мистецтво взагалі були привілеєм заможної класи. Шевченко — це вишук.

Колі я, прибувши до Харкова, зайшов в редакцію "Червоний Шлях", там застав я Павла Тичину. Він виконував обов'язок секретаря редакції і завідувачого, бо т. Шумський лічився на Крим. Вже й не пригадую, хто мене з ним познайомив. Молодий це, хлопець, якщо це слово не буде грубим. Тихенький, уважний, вище середнього росту, а сказав би, що до його слабкої будови тіла. Високе, ясне чоло.

Оце й весь Тичина! Той самий Тичина, про якого пишала українська преса. Протягом цілого часу мого перебування в Харкові (був я двома поворотами цілий місяць), я майже кожного дня бачився з Тичиною. Найблище прилетює він з поетом Дніпровським і його дружиною, а відтак це й я прилучився. На Україні це саме був час кавунів і винограду. Тож абстрактно ми в чирку і їдемо, або в кімнату тов. Дніпровського при Книжковій Палаті, де він працював, або так на його квартирі і там, при товариській гуртирці нічимо кавунів. Купувати кавунів також ходимо "колективом", де Тичина з Дніпровським, уважаючи себе "експертами", суперничали у виборі стиглих кавунів.

Мені ніколи не приходилося чути, щоб Тичина читав свої твори, або хоч брав участь в дискусіях на вечірках "Науґа" чи "Гарту", хоч майже завжди був на цих вечірках. Дня 2 вересня було свято Комсомольців (Комуністичного Союзу Молоді), а 4 вересня вечером ми зібралися в помешканні т. Дніпровського. Дружина Дніпровського "розоблачила", що Тичина написав з нагоди цього свята "Марш Комсомольців" і попросила, щоб він перечитав. Я з Дніпровським піддержали цю просьбу. Тичина зачервонів і якось ніяково почав відмовлятися. Тоді дружина Дніпровського попросила у його цей новий твір

і почала сама читати. Але-а перших же слів Тичина перебив, сказавши, що цей вірш треба співати, а не читати. І встав вірш, почав тихенько співати, сам собі алегенко дідругувати. Нове пролетарське красне письменство на Україні творять дійсно молоді письменники, більшість яких виійшли з робітників або селян. — Аз есмь робітник... Моя буденна бізола — що погляди сині коханки... каже про себе М. Хвильовий. Годувала мацуха-недоля Збайстрував мене батько куркяв. І до тебе мусенько рідна, Мой криче, прийшов я звідтіль. Рідною матусенькою Хвильовий називає індустрію. Як Гартувати так і Пугачеве — це діти революції! Може декотрі з них, хапаючись за радіо, ринучись в міжпланетні простори, часом тратьть тісний зв'язок з масами, однак, як революція перевернула цілий старий політичний і економічний уклад, так поруч з нею пролетарсько-селянські молоді письменники вбили осиковий кіт в стару плависню, дрібношанську поезію. І тоді як поети з "Нової України" відправляють по собі (за чехословацької корони) пахиду, в ролі: І знаємо — скінчиться тихо Наш вбогий, наш суботний день, — Це тільки біле тіло диха Та десь тремить луна пісень. Тоді ця луна пісень тремить якраз на Радиській Україні. Тоді як ді "новокраїнських" поетів кінчиться вже "вбогий суботний день" їхньої весни, для Тичини і його товаришів

Павло Григорієвич Тичина.

Арфами, арфами — золотими, голосними об'являв гай Самодзвінними: Під весна Запала, Квітами — перлами Закосичена. Прометкор. (Дальше буде.)

Уступлення польського міністра війни Сосніковського. ВАРШАВА, 19. лютого. Польський міністер війни ген. Сосніковський подав до димсії, коли сойм відкинув деякі бюджетові домагання департаменту війни на воєнні цілі.

РЕВІЗИТ І АРЕШТОВАННЯ В СХ. ГАЛИЧИНІ.

Як відомо нашим читачам, у Львові і в цілій Східній Галичині відбулися масові ревізити і арештування серед українських соціалістів і комуністів. Всі українські робітничі організація у Львові поліція закрила. На місці закритих газет вийшла б. лютного об'єднання "Наша Мета", яка подала ширші відомости про ревізити і арештування в Галичині. За "Нашою Метою" подаємо помилки ці відомости з екороченню.

Вранці 30. січня ц. р. львівська поліція обсадила видавничі локалі "Вперед", "Землі і Воли" та "Нової Культури". Переведено в них ревізити, після якої запечатано їх. Рівночасно відбулися домашні ревізити у всіх виділих львівських членів У.С.Д.П., при яких — як нас інформують — забрано переважно родинну перелиску та цензуровані українські газети. Переводячи ревізити поліційні органи не подавали нікому причини ревізитів та забирали, що під руки вилася, навіть старі книжки та числа газет, які були в одному примірникові. В цей спосіб забрали вони у деяких осіб "багато біблуд" яка з політикою взагалі, а з політикою сучасною взагалі з окрема не має нічого спільного.

Після ревізитів покликано заряд У.С.Д.П. до дирекції поліції і тут заявили голові партії, що цю останню по причині антидержавної діяльності завішувати, а партійні органи закривається. Мотиви цього заарештування мають бути пізніше подані на письмі до відомо.

З перелічених членів У.С.Д.П. задержано в арештах партійного секретаря тов. Чернецького і відповідального редактора, тов. Калитинського та ще двох інших партійних членів. Крім цього переведено ревізити і на інших місцях, як в Академічній Домі, Мішанським Браунш, в бурсі У.П.Т. та по студентських домітках. З провінції надходять вісти про такі самі трести та арештування.

З голосів польської преси вирижняється "Dziennik Ludowy", який пишучи про поліційні репресії проти українських соціалістів, так кінчить свої мурчання: "Ці репресії розятрять наші тутешні відносини і осягнуть зовсім противний успіх сподіваний. Звісно, що такі методи не можна применити, і цей уряд бере на себе тяжку відповідальність, який їх вживає".

Нам також здається, що крок цей є зовсім хибаєний. Бо репресіями не дасться спинити зовсім природного стремління широким працюючим мас міста і села, до творення своєї класової організації, чи своєї політичної партії, єдиного життя, класової боротьби. Такі репресії осягнуть широким противні наслідки, ніжби їх хотіли ті, які ті репресії применюють.

Поліція розв'язала У.С.Д.П. Як причину завішення "Вперед" і "Землі і Воли" подає поліція, що У.С.Д.П. розв'язало, хоч в дійсності, як нас інформують, це по згодінішого дня про це не повідомлено Головної Управи У.С.Д.П., поліційної партії українського

пролетаріату й селянства, що істнувала явню й легально через 30 літ!

Характеристичним є також мотив дирекції поліції в справі завішення "Нової Культури" — а імено факт заарештування відповідального редактора "Нової Культури", Ілі Калитинського, котрого дійсно арештовано, але аж 30. січня, тоді як документ поліції має дату 29. січня.

АРЕШТОВАННЯ НА ПОКУТТЮ.

Майже зі всіх повітів Східної Галичини наспівають до Львова відомости про нову філію брутальних ревізитів і масових арештувань серед українського населення.

Цим разом арештування й ревізити звернені головним чином проти робітництва і найбіднішого селянства та їх провідників. Найбачніше око звернула польська поліція на Покуття. В самій Косівщині арештовано зверх 30 селян і замкнено в тюрму. Крім цього по всіх тюрмах Покуття сидить маса інтелігентів. Число і прізвища всіх арештованих на Покуття покищо невідомо.

До Львова прийшли відомости про арештування слідуючих людей: Др. Іван Ганкевич адвокат в Коломиї, Др. В. Білороз лікар в Коломиї; учитель гімназії: Білороз, Леонтій Кузьма, Микитюк, Міхняк, всі з Коломиї; Марчук, учитель в Заболотіві, Вахнюк, учитель в Криворівні; о. Гранківський в Криворівні; Павлюк, коопер в Заболотіві; Рога, коопер в Заболотіві; др. Рондяк, адвокат в Косові; Пилипко, Коломия; Дубіраг, Печеніжин; Горбовий, Косів; Пушкар, Коломия. У всіх наведених перед узнанням переведено ґрунтовні ревізити.

Особливо подлих методів уживали агенти при арештуваннях в Заболотівщині. Заходили нічю під доми селян і інтелігентів, стукали до вікон, витягали на вулицю сплячих людей і шептали якісь таємничі слова: "Черешо! Черешо! Це клич! Я свій! Хто ту поміг?" і т. д. Застіпні люди, думаючи, що це ходить о харчі для арештованих, подавали адреси багатіиших селян.

Всіх арештованих зібрано на головній варті під охороною цілої сотні війська в холодних казармах. По причині холоду багато арештованих заховувало, між ними поважно заховів др. Білороз. Дня 1-го лютого завішено діяльність просвітнього, робітничого товариства "Воля" в Коломиї. Забрано печатку "Воля" і місцевої Робітничої Ради У.С.Д.П. Крім цього забрано всю бібліотеку "Воля", книги товариства і т. д. Переведено ревізити до в'язниці, а відвідувано до в'язниці, звідки звільнено його 16. січня ранечка. Декотрих з арештованих випущено, однак селян і робітників сидять доси в тюрмі.

Всі арештовані і ті, в яких не реведено ревізити, як і все населення Покуття не знає, з яких причин адміністраційно-поліційним властям (Сконфіскувано.)

Ревізії в Дрогобичі.

Дня 31. січня місцева поліція в товаристві тайних агентів перевела ревізити в локалі "Бібліотеки ім. Івана Франка" і "Філії Тов. Просвіта", при чім поперевертала до гори на гами всі книжки в бібліотеках. По переведенню ревізитів оба локалі опечатано.

Ревізії й арештування в Звенигороді.

В селі Звенигороді, бібреського повіту перевела місцева польська поліція цілий ряд трусів серед тамошнього селянства. Переведено ревізити в читальні. По ревізиті арештовано голову читальні Данила Данилика. Найдокладніше переведено ревізити у студ. Івана Шкварка, Кирила Жуківського і Онуфра Дзюбака.

Масові арештування на Холмщині.

Нічю 30. січня 1924 (сконф.) польська поліція по всьому тамашньому повіті. Тайні агенти разом з поліційними ходили по селянських хатах, особливо по домах членів У.С.Д.П., всюди переводили найдокладніші ревізити і арештували невинних людей, не подаючи причин іза яких їх арештували в тюрму. Арештовані переважно робітники й селяне.

ЗВІЛЬНЕННЯ РЕДАКТОРА "УКР. ЖИТТЯ".

Дня 15. січня відбувся в Луцьку (на Волині) поліційний процес редактора часопису "Українське Життя" Микити Матієнка. Оборонними виступали адв. Карпінський з Рівного і адв. Ганкевич з Львова. Акт обвинувачення закладав Матієнкові приналежність до комуністичної партії і ширення комуністичної літератури. На процес прибули селян з кількох волинських повітів і много інтелігентів. Судова сараня не могла помістити всіх прибулих і многи з них простояли цілий день в судових коридорах і на улиці, очікуючи вироку. До год. 4-ої дня розправа велась явню, а по 4-ій при закритих дверях. Підпрокуратор Бобківська домагався для Матієнка кари 10 літ тяжкої в'язниці. О год. 9-ій вечером суд оголосив вирок, яким звільнив Матієнка. З суду Матієнка не випущено на волю, очевидно, щоб зібрана перед судом товпа не влаштувала його маніфестації, а відвідувано до в'язниці, звідки звільнено його 16. січня ранечка. До розправи сидів Матієнко в Луцькій в'язниці 8 місяців.

Посафат Тихончук. Товариство "Пшик"

(Продовження.)

IV. Посходились ми в середу на пробу "Ох як гірко". Моя Паранька намалювала, поїдводила брови, підткнула дрес аж під коліна, сіла, зашпанидала і жде. Ще-б пак! Ї мають в штуці "Ох як гірко" видавати заміж. Коли-б це справді здійснилось, думаю собі. З богом Параско, коли люди трапляються, а я тоби ще й кобиду дам на посаг. Ох, не мое то шастя.

Здирко десь заривався і прийшов пізніше, а ми самі не знали як починає пробувати пробу.

Вбігли до хати, Здирко почав: — Шановні пані й панове! Прощу у вас надпробачення за те, що я фізично заривався, але повірте мені, що я духом весь час був з вами. Емоційно я винен, але якщо візьмете під увагу ту горизонтальну атмосферу, в якій обертається все мое ество, то прийдете до конклюдції, що я зовсім не спі-

до дому півтреті мий з пологовою... Кривчуків Панас вихукував знова сміхом, а за ним запіщала й Ганя Прокіпчукова.

— Шарпа, пані й панове, шануючи себе й вас! Я прошу вас придержуватися дисципліни, бо в противний разі я вас експедирую! — крикнув Здирко до Панаса. — Добродій Гьорґій не бачив ще культурно-драматичної праці і тому з'асмілював суфлера з шуфлю. Це значить, що нам треба розпочати фундаментальну фонетику нашого умового прогресу, а не сміятися. Говорючи без жадних конвєрсацій, завтра вечером я дам вам лекцію про патологічну абстракцію всіх тих предметів, з якими ми стрінемося в нашій невиспущій драмі "Ох, як гірко". А покищо, користаючи культурнаційним правом голови нашого товариства, а в імені українського громадянства в Канаді й цілім світі створюю номінацію на вибір суфлера.

— Та нехай буду і я — сказала Кирило Мурий.

— Що самі себе вносите не можете — це раз, що ви неграмотні, ще й до того маєте роллю — це два. Тому не можете бути суфлером. Чи маєте, що противного сказати?

— Пане Здирку! — ширівнікнула моя Параскевія, яку вже дуже кортіло грати. — Я прокляму, що вибір снухліра відложити на після відорожіння представлення.

— Гм... так не можна, шановна пані!... Почувши це (шайовна пані!), Параскевія аж завертілася на стільці, окинула всіх своїм ясним оком і спинила свій зір на мене. А той її погляд так і говорив мені: "Чуєш-як мене поважують?"

— Пане Здирку, я вношу на суфлера товариша Панаса Кривчука. Він добре грамотний і не має ролі — сказала Ганя Прокіпчукова.

Від тих слів Здиркові голова залізла аж в плечі. Ратунку не було. Коли всі одностайно вибрали Панаса суфлером, мовчавий в кутку Миколай Перезва, найстарший в церкві братчик, встав і сказав.

— Я прошу о слово в справі нормальній. Беручи на увагу молоді літа Панаса, а сам егомось казали, що які літа, такий і розум, я вношу й попилаво вибрати контрольну комісію, яка контролювалаб суфлера.

— А я вношу дискусію замкнути — сказала Ганя.

— А я тоби відбираю голос — сказала моя Параскевія до Гані.

І вже почали буди-сваритись, але Здирко їх розвів і сказав: — Панове-аматори, починаємо. Ви, пане Кривчук, резервуюте своє місце і прошу читати виразно, скоро й флегматично. А що вже пізній час, то пічемо з третої дії, в самім найважнічій місці, там де молада трагічно просить у матері благоволення на скоропитиже вичнання.

Почувши ці слова, моя Параскевія аж завертіла субмариню.

Поставив Здирко молоденьку Ганю, що града роллю мамі, на почетне місце, а що вона вдова, то виконувати роллю батька; поставив коло неї Гьорґія. А до мене Параскевії каже:

— Ставайте перед Ганею на коліна, шідуйте руки, просіть прощення за гріх і благоволення на вичнання.

Ах мати божа, як визвіряться моя Параскевія.

— Що? А не діжде вона того, шоб я перед нею на колідішках лазила та руки її шідувала! Хай вони її повихають!.. Ади! Оцеї видупок гідний бути мою мамою? То це ви, пане Здирку, мене на глум суди привели?..

І почався крик. Здирко бідав, доказував якісь конклюдції, Ганя плакала, Панас сміявся, Гьорґій капав очима, а я стояв і думаю, що то мені буде вже цієї ночі снитися.

— Ось бачите, ось бачите! — Я-ж кажу, що всім вам потрібна ще дефініція нормальних відносин і колпортацій характеру кожної ролі... Так, панове, не можливо, не можливо! Я приходжу до конклюдції, що ми мусимо лину пробу відложити... А як ви думаєте, пане Спюшчу? — звернувся Здирко до мене.

— Я нічого не думаю... За мене думає Параскевія — сказав я. Бо такий і справді я боявся проговоритись, бо у моєї Параскевії очі світилися, як в котата.

Нараз підбігла моя Параскевія до Здирка і шпунула йому в очі свою роллю. Ганя підійшла до Здирка й сказала: — Пане Здирку, дайте мені ту роллю, що була в Параскевії, а її дайте мою. Тепер вже не вона мене, але я її буду шідувати в руки.

— Золота конклюдція! — крикнув радісно Здирко і почав дипломатично підходити до моєї Параскевії та представляти її, як то вона буде сидіти за столом на покутіім місці під

самими образами, як дочка буде коло неї ходити; просити, на виклошах благасти, шоби простила її за те, що вона соґришила. А соґришила вона тим, що мала дівчиною дитину...

— Якось потрошки облита моєї Параскевії почало прояснюватися і вона почала вже й усміхатися... Нарешті згодилася.

— Я аж лєкше зітхнув. Але коли Ганя почула, що дочка-покритка, відмовилася взяти роллю.

— Викиньте ті слова з примірника, що вона мала дитину, тоді візьму роллю, а як не викинете — не візьму.

— Але-ж панночко Ганію! — почав Здирко. Це з граматичного і сексуального боку зовсім неможливо зробити. Вся головна трагічна есенція штуки полягає в тім, що дівчина дитину має. Коли-б дівчина не мала дитину, то й драми зовсім не було-б. Звідси й конклюдція есенції самої назви — "Ох, як гірко".

— Ну й подумайте люде добрі, — звернувся Здирко до всіх! — хіба було-б гірко, якби дівчина не породила дитину дівчиною?

(Дальше буде.)